

CÁC HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC LÒNG NHÂN ÁI CHO TRẺ 5 - 6 TUỔI QUA TRẢI NGHIỆM Ở TRƯỜNG MẦM NON

CHU THỊ HỒNG NHUNG

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam

Email: chuthihongnhung1982@yahoo.com.vn

Tóm tắt: Giáo dục lòng nhân ái là quá trình tác động có mục đích, có hệ thống của nhà giáo dục đến nhận thức, thái độ và hành vi của trẻ thông qua các hoạt động ở trường mầm non nhằm hình thành ở trẻ tình yêu thương, thể hiện ở sự đồng cảm, quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, bảo vệ, khoan dung đối với bản thân, mọi người và sự vật xung quanh. Quy trình giáo dục lòng nhân ái cho trẻ 5-6 tuổi qua trải nghiệm gồm 4 giai đoạn: Trải nghiệm cụ thể; Quan sát phân tích, Hình thành khái niệm/rút ra bài học; Thử nghiệm tích cực. Việc giáo dục lòng nhân ái cần chú trọng nhiều hơn đến việc lựa chọn và tổ chức các hoạt động đa dạng ở trường mầm non để tạo nhiều cơ hội cho trẻ được trải nghiệm. Để giáo dục lòng nhân ái cho trẻ, giáo viên cần khai thác ưu thế của các hoạt động giúp trẻ có nhiều cơ hội được trải nghiệm, rèn luyện hành vi như: Hoạt động chơi; hoạt động lễ hội; hoạt động lao động; hoạt động trong sinh hoạt hàng ngày; hoạt động thăm quan, dã ngoại.

Từ khóa: Giáo dục; lòng nhân ái; trải nghiệm; hoạt động; trẻ mẫu giáo..

(Nhận bài ngày 08/12/2016; Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa ngày 02/01/2017; Duyệt đăng ngày 25/02/2017).

1. Đặt vấn đề

Lòng nhân ái (LNA) là một phần cốt lõi trong nhân cách, là nền tảng của đạo đức, là sự thể hiện của bản chất xã hội mang tính người nhất, là phẩm chất mang tính nhân loại rộng lớn nhất. Ở trường mầm non (MN), giáo viên (GV) còn gặp khó khăn khi tổ chức hoạt động (HĐ) nhằm giáo dục (GD) toàn diện cho trẻ nói chung và phát triển LNA nói riêng. GV chưa biết khai thác thế mạnh HĐ của trẻ ở trường MN để trẻ được trải nghiệm nhiều hơn trong cuộc sống. Vì thế, việc GD lòng nhân ái (GDLNA) cho trẻ mẫu giáo chưa đạt hiệu quả như mong muốn. GDLNA sẽ ảnh hưởng lớn đến nhân cách của nhiều thế hệ người Việt Nam sau này.

2. Giáo dục lòng nhân ái cho trẻ 5-6 tuổi qua trải nghiệm ở trường mầm non

2.1. Khái niệm lòng nhân ái và các yếu tố cấu thành lòng nhân ái

LNA thể hiện sự đồng cảm, quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, bảo vệ và khoan dung đối với bản thân, mọi người và sự vật xung quanh không chỉ bằng nhận thức mà còn bằng thái độ, hành vi tích cực của con người. Các yếu tố cấu thành LNA gồm nhận thức, tình cảm và hành vi:

Yếu tố nhận thức: Là hiểu biết của con người về LNA, biết được nhân ái là đồng cảm, quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, tha thứ và bảo vệ bản thân, mọi người, sự vật xung quanh; Nhận biết được các hành vi/xúc cảm nhân ái - nhận xét các biểu hiện nhân ái; Nhận thức các tình huống/hoàn cảnh cần đồng cảm...

Yếu tố tình cảm: Là sự hứng thú, thoải mái, vui thích khi thể hiện LNA với bản thân và mọi người xung quanh. Từ đó, trẻ biết thể hiện xúc cảm, tình cảm qua nét mặt,

cử chỉ, điệu bộ phù hợp với tình huống và hoàn cảnh.

Yếu tố hành vi: Là những hành động nhân ái bằng ngôn ngữ và những hành vi phi ngôn ngữ (cử chỉ, điệu bộ, nét mặt...) trong mối quan hệ với bản thân, mọi người và sự vật xung quanh. Đó là những hành động thể hiện sự đồng cảm, quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, bảo vệ và khoan dung.

Các yếu tố cấu thành LNA có liên quan mật thiết với nhau: Yếu tố *tình cảm* đóng vai trò chủ đạo, có tác dụng thúc đẩy con người tích cực lĩnh hội kiến thức; Yếu tố *nhận thức* đảm bảo nội dung về LNA; Yếu tố *hành vi* giữ vai trò điều chỉnh và kiểm tra. Trong thực tế, các yếu tố cấu thành LNA gắn kết, thống nhất với nhau, tạo thành kết cấu vững chắc, thể hiện năng lực thực sự của con người trong ứng xử với bản thân, mọi người và sự vật xung quanh.

2.2. Giáo dục lòng nhân ái cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

GDLNA là quá trình tác động có mục đích, có hệ thống của nhà GD đến nhận thức, thái độ và hành vi của người được GD thông qua các HĐ ở trường MN. Qua đó, trẻ hình thành tình yêu thương, thể hiện ở sự đồng cảm, quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, bảo vệ, khoan dung đối với bản thân, mọi người và sự vật xung quanh.

GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi đạt hiệu quả tốt nhất thông qua trải nghiệm. Trải nghiệm là quá trình cá nhân tiếp xúc trực tiếp với sự vật, hiện tượng trong môi trường và vận dụng vốn kinh nghiệm, các giác quan để quan sát, tương tác, cảm nhận về nó tạo thành kinh nghiệm mới cho họ. GDLNA cho trẻ qua trải nghiệm là quá trình tổ chức các HĐ cho trẻ được tiếp xúc trực tiếp với sự vật,

hiện tượng, môi trường để trẻ có cơ hội thể hiện LNA với mọi người.

Mục tiêu GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi: Giúp trẻ có hiểu biết về LNA, hình thành sự hứng thú, thoải mái, vui thích khi thể hiện LNA. Từ đó, trẻ biết thể hiện xúc cảm, tình cảm và hành động ra bên ngoài bằng ngôn ngữ và những hành vi phi ngôn ngữ.

Nội dung GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi chủ yếu: Giúp trẻ có hiểu biết về LNA (cách thể hiện, cách nhận biết...); Giúp trẻ nhận biết được nhu cầu của người khác, biết thể hiện những xúc cảm, tình cảm nhân ái qua nét mặt, cử chỉ, điệu bộ phù hợp với tình huống và hoàn cảnh; Trẻ tích cực thể hiện những hành vi nhân ái với mọi người xung quanh. Những nội dung này được thể hiện cụ thể ở sự đồng cảm, quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, bảo vệ và khoan dung.

Các HĐ GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi có thể tiến hành qua HĐ chơi, lao động, lễ hội, thăm quan dã ngoại và HĐ trong sinh hoạt hàng ngày ở trường MN. Với những đặc điểm của lứa tuổi về nhận thức và kinh nghiệm thực tiễn của trẻ 5-6 tuổi, GV cần quan tâm, chú trọng đến việc lựa chọn và tổ chức các HĐ đa dạng với các chủ đề hấp dẫn trong trường MN để tạo cơ hội cho trẻ được trải nghiệm. Trong thực tế, trẻ được tham gia nhiều HĐ khác nhau và mỗi HĐ có ưu thế riêng đối với việc GDLNA cho trẻ. Do vậy, để GDLNA cho trẻ, GV cần khai thác ưu thế của các HĐ giúp trẻ có nhiều cơ hội được trải nghiệm, rèn luyện hành vi.

3. Các hoạt động giáo dục lòng nhân ái cho trẻ 5-6 tuổi qua trải nghiệm ở trường mầm non

3.1. Nguyên tắc xây dựng các hoạt động giáo dục lòng nhân ái cho trẻ 5-6 tuổi qua trải nghiệm ở trường mầm non

HĐ GDLNA cho trẻ cần tạo cơ hội cho trẻ trải nghiệm trong các tình huống đa dạng của cuộc sống; HĐ GDLNA phải tạo ra các quan hệ hợp tác của trẻ với bạn và mọi người xung quanh; HĐ GDLNA phải phù hợp với đặc điểm lứa tuổi và tận dụng tối đa sự khác biệt của mỗi trẻ để tạo ra hiệu quả GD.

3.2. Xây dựng hoạt động giáo dục lòng nhân ái cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

3.2.1. Xác định mục tiêu, nội dung, các dạng hoạt động và hoạt động giáo dục lòng nhân ái cho trẻ 5-6 tuổi

a) Xác định mục tiêu

Mỗi HĐ đều phải hướng đến mục tiêu, GD một hoặc một số giá trị thành phần của GDLNA. Việc xác định mục tiêu HĐ có thể hướng đến: Cung cấp kiến thức về LNA như biết đồng cảm, quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, khoan dung, bảo vệ bản thân và mọi người xung quanh; hình thành thái độ tích cực của trẻ đối với bản thân và mọi người; rèn luyện hành vi nhân ái với mọi người.

b) Lựa chọn nội dung GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi ở trường MN

- Nội dung GDLNA được xây dựng cần dựa vào mục tiêu LNA và đặc điểm của trẻ 5-6 tuổi.

- GV lựa chọn một số nội dung GDLNA như đồng cảm, chia sẻ, giúp đỡ, bảo vệ, khoan dung. Trong đó, GV tính đến các yếu tố nhận thức, tình cảm, hành vi: GD trẻ nhận biết các trạng thái xúc cảm, những tình huống liên quan đến nhân ái, cách thể hiện; GD trẻ biết thể hiện những xúc cảm, tình cảm qua nét mặt, cử chỉ, điệu bộ phù hợp với tình huống và hoàn cảnh; GD trẻ thể hiện những hành vi nhân ái, sự đồng cảm, quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, bảo vệ, khoan dung đối với bản thân, mọi người và sự vật xung quanh

c) Xác định các dạng HĐ GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi ở trường MN

Trong thực tiễn GD trẻ MN, trẻ được tham gia nhiều HĐ khác nhau và mỗi HĐ có ưu thế riêng đối với việc GD trẻ, đặc biệt là GDLNA. Do vậy, để GDLNA cho trẻ, GV cần khai thác ưu thế của các HĐ giúp trẻ có nhiều cơ hội được trải nghiệm, rèn luyện hành vi như HĐ chơi, HĐ lao động, HĐ lễ hội, HĐ thăm quan...

- *HĐ chơi*: Mỗi loại trò chơi có ưu thế riêng đối với việc GDLNA. Trò chơi đóng vai, trẻ có cơ hội để mô phỏng cuộc sống xã hội, là cơ hội để thể hiện một cách đa dạng các tình huống mà con người thể hiện LNA với nhau trong cuộc sống; Trò chơi học tập là phương tiện hữu hiệu để cung cấp kiến thức, hình thành hành vi nhân ái cho trẻ; Trò chơi vận động hình thành và củng cố các chuẩn mực hành vi về LNA cho trẻ,... Trẻ thường chơi cùng nhau theo nhóm, cùng nhau tạo ra sản phẩm cụ thể nên GD được tính hợp tác, quan tâm và giúp đỡ bạn, tạo ra những hành vi nhân ái ở trẻ.

- *HĐ lễ hội*: Ngày hội, ngày lễ tạo nhiều cơ hội cho trẻ được tham gia vào các HĐ chung sẽ giúp trẻ thể hiện và cảm nhận LNA với mọi người xung quanh.

- *HĐ lao động*: HĐ lao động để trẻ phối hợp làm việc cùng nhau. Qua đó, trẻ được thể hiện LNA với bạn như quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ. Nhiều hình thức lao động phù hợp với trẻ 5-6 tuổi như lao động tự phục vụ, giao nhiệm vụ, lao động trực nhật, lao động tập thể.

- *HĐ trong sinh hoạt hàng ngày*: Các HĐ trong sinh hoạt hàng ngày ở trường MN có nhiều tình huống đa dạng, phong phú khiến trẻ có nhiều cơ hội để trải nghiệm, được thể hiện LNA với bạn bè và mọi người xung quanh. Ở trường MN, GV tạo ra nhiều tình huống giúp trẻ trải nghiệm LNA.

- *HĐ thăm quan, dã ngoại*: Đây là HĐ hấp dẫn, thu hút sự tham gia của trẻ. Các em có nhiều cơ hội để trải nghiệm thực tế cuộc sống, đúc kết được nhiều kinh nghiệm sống, tích lũy được nhiều cảm xúc tích cực, đọng lại nhiều kí ức tốt đẹp. Các địa điểm tổ chức tham quan tùy vào điều kiện của từng trường và các sự kiện xảy ra trong thực tế cũng như mục đích GD trẻ.

d) Lựa chọn các HĐ GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi

Để thực hiện các nội dung GDLNA đạt hiệu quả, GV cần xây dựng các HĐ để thực hiện nội dung GDLNA. GV có thể lựa chọn nội dung và các HĐ để GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi như Bảng 1.

Bảng 1: Các nội dung và HĐ GDLNA cho trẻ 5 - 6 tuổi

Mục đích HĐ	Các HĐ GDLNA
1. Đồng cảm với bạn bè và mọi người xung quanh	HĐ chơi: Tổ chức trẻ chơi tự do trong lớp; Chơi các trò chơi: Mừng sinh nhật, Bé vui hay buồn; Khuôn mặt của ai; Khi bạn buồn... HĐ sinh hoạt: Nhận biết cảm xúc; Thể hiện cảm xúc... HĐ lễ hội: Ngày hội đến trường; Trưng thu yêu thương...
2. Quan tâm đến bản thân và mọi người xung quanh	HĐ chơi: Tổ chức trẻ chơi tự do trong lớp; Trò chơi "Đón bạn mới"; Cùng chơi với các em lớp dưới HĐ lao động: Cùng trực nhật bàn ăn HĐ lễ hội: Quà tặng cô và mẹ ngày 20/10 HĐ sinh hoạt hàng ngày: Áo mới, váy mới của bạn HĐ thăm quan: Thăm bạn ốm
3. Chia sẻ khi bản thân, người khác vui, buồn	HĐ chơi: Tổ chức trẻ chơi tự do trong lớp; Chơi các trò chơi: Nói lời yêu thương; Nào chúng mình cùng chơi; HĐ lao động: Trực nhật trường lớp, giúp bạn HĐ lễ hội: 20/11 của em
4. Giúp đỡ mọi người khi họ gặp khó khăn	HĐ chơi: Tổ chức trẻ chơi tự do trong lớp; Tổ chức các HĐ: Làm quà tặng HĐ lao động: Xếp đồ dùng, đồ chơi HĐ lễ hội: Vui cùng ông già Noel HĐ thăm quan: Đến thăm làng trẻ SOS HĐ sinh hoạt: Tặng quà bạn
5. Bảo vệ bản thân, mọi người, môi trường xung quanh	- HĐ chơi: Tổ chức trẻ chơi tự do trong lớp; Chơi các trò chơi: Đúng, sai; Những vật và những nơi nguy hiểm HĐ lao động: Cùng tưới cây, cùng nhặt lá sâu; Đồ dùng yêu quý; Nào chúng mình cùng nhặt rác... HĐ lễ hội: Ngày tết truyền thống HĐ thăm quan: Thăm nông trại HĐ sinh hoạt: Khi bạn không vâng lời cô
6. Khoan dung với bản thân và mọi người xung quanh khi có lỗi hay suy nghĩ không đúng	HĐ chơi: Tổ chức trẻ chơi tự do trong lớp; Chơi các trò chơi: Tha lỗi cho bạn; Vai chơi thú vị... HĐ lao động: Trực nhật trường lớp HĐ lễ hội: Chợ xuân HĐ thăm quan: Thăm lăng Bác HĐ sinh hoạt: Hòa giải khi bạn tranh giành, cãi vã

3.2.2. Hướng dẫn tổ chức hoạt động giáo dục lòng nhân ái cho trẻ 5-6 tuổi qua trải nghiệm ở trường mầm non

Dựa vào bản chất của GD qua trải nghiệm và đặc trưng của việc GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi, chúng tôi xác định quy trình GDLNA cho trẻ qua trải nghiệm gồm 4 giai đoạn: Trải nghiệm cụ thể; Quan sát phân tích, Hình thành khái niệm/rút ra bài học; Thử nghiệm tích cực [1]. Kết quả của giai đoạn trước là điểm khởi đầu, điểm tựa của giai đoạn sau. Khung thời gian cho mỗi giai đoạn thay đổi tùy vào đặc điểm nhận thức, kinh nghiệm của

trẻ. Tổ chức HĐ GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi qua trải nghiệm ở trường MN được tiến hành theo quy trình chặt chẽ sau:

a) Giai đoạn 1: Trẻ được trải nghiệm (GV tổ chức HĐ giúp trẻ tích lũy kinh nghiệm về LNA)

Trẻ được trải nghiệm trong các tình huống và hoàn cảnh khác nhau để tích lũy kinh nghiệm về LNA. Trẻ quan sát hành vi nhân ái của mọi người xung quanh trong các hoàn cảnh với nhiều đối tượng khác nhau.

Đây là giai đoạn đầu tiên của quá trình trải nghiệm. Nội dung cho trẻ trải nghiệm cần dựa vào các nội dung GDLNA cho trẻ và phát huy tối đa vốn kinh nghiệm của trẻ. Để tiến hành giai đoạn này, GV cần phải:

- Lựa chọn các đề tài trải nghiệm hấp dẫn, triển khai HĐ trải nghiệm dựa vào đặc trưng của mỗi HĐ với mục đích GD rõ ràng, nội dung cụ thể và phối hợp sử dụng các phương pháp hợp lý giúp trẻ tích cực tham gia trải nghiệm, tương tác với bạn, các đối tượng trong môi trường.

- Sử dụng các HĐ phong phú, hấp dẫn và phù hợp với khả năng, hứng thú, kinh nghiệm của trẻ ở trường MN như vui chơi, lao động, lễ hội, giao lưu, thăm quan, thăm hỏi...; các HĐ giao tiếp ứng xử trong quan hệ giữa trẻ với trẻ và với mọi người xung quanh. Các HĐ

Hình 1: Trẻ được trải nghiệm

trải nghiệm được xây dựng dưới dạng các tình huống giả định hoặc những tình huống trong cuộc sống để trẻ thực hiện theo quy mô nhóm hoặc tập thể.

- Các HĐ trải nghiệm có thể tiến hành tại các địa điểm khác nhau, tùy vào từng nội dung HĐ của trẻ như trong lớp, ở hành lang, ở sân, vườn trường, ngoài trường.

Trẻ được trải nghiệm, bộc lộ suy nghĩ, hành động trong một tình huống, hoàn cảnh cụ thể:

+ HĐ chơi: Tổ chức trải nghiệm cho trẻ trong HĐ chơi có thể theo từng nhóm chơi, góc chơi. GV có thể giao một nhiệm vụ hướng đến việc thực hiện LNA phù hợp với chủ đề và nội dung chơi của mỗi nhóm. Ví dụ: Nhóm chơi xây dựng khuyến khích trẻ hỗ trợ, quan tâm đến các bạn trong khi chơi; Nhóm gia đình khuyến khích trẻ thể hiện tình cảm yêu thương, chia sẻ, quan tâm, giúp đỡ các thành viên trong gia đình... Trong quá trình trẻ chơi, GV cần quan sát, tạo ra nhiều tình huống chơi phong phú để lôi cuốn trẻ vào các tình huống và vai chơi.

+ Ngày hội, ngày lễ: GV cho trẻ tham gia vào các HĐ và động viên tất cả các trẻ tham gia vào các tiết mục văn nghệ, vui chơi giải trí cho trẻ, trẻ đọc thơ, chuyện, múa, hát, đóng kịch... Tạo bầu không khí vui tươi, trẻ có cảm giác thoải mái, hứng thú khi tham gia vào các HĐ. Các tình huống GV có thể tổ chức trải nghiệm để GDLNA: Trẻ thể hiện sự quan tâm bà, mẹ, cô giáo trong các ngày lễ; trẻ cùng bạn thực hiện một nhiệm vụ để trẻ biết hợp tác, chia sẻ, giúp đỡ bạn.

+ HĐ lao động: Khi giao nhiệm vụ, GV cần giải thích và chỉ dẫn cụ thể về những việc trẻ sẽ làm, các thao tác trẻ cần tiến hành. Trẻ lựa chọn những dụng cụ cần thiết và tự thực hiện quá trình lao động. Đối với việc trực nhật của trẻ: GV giao cho 2, 3 trẻ làm, sau một, hai ngày GV lại đổi người khác làm. Trong quá trình đó, GV nên kèm một trẻ biết quan tâm, giúp đỡ bạn với một trẻ chưa biết quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ để trẻ học hỏi lẫn nhau. Đối với việc tổ chức lao động tập thể: GV chia trẻ thành các nhóm nhỏ, mỗi nhóm thực hiện một mục đích riêng để hoàn thành mục đích chung.

+ Trong sinh hoạt hàng ngày: GV cùng trẻ thảo luận về các vấn đề thường xảy ra trong sinh hoạt hàng ngày. GV có thể tạo ra các tình huống trong các thời điểm khác nhau để GDLNA cho trẻ như giúp bạn dọn dẹp lớp học, cùng bạn cất dọn (trong giờ ăn)...

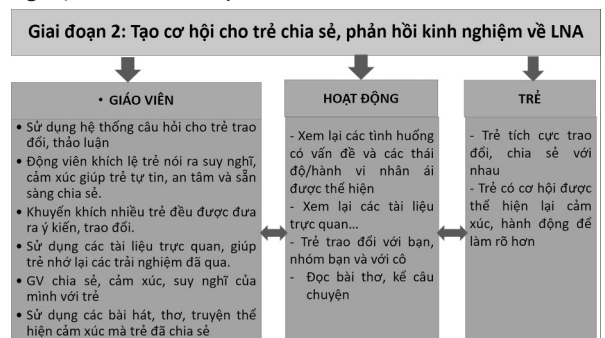
+ HĐ thăm quan, dã ngoại: Quá trình trải nghiệm của trẻ trong HĐ thăm quan bắt đầu từ việc trẻ chuẩn bị các đồ dùng, dụng cụ trang phục, xếp hàng lên ô tô, ngồi ô tô đến địa điểm thăm quan, vui chơi, khám phá ở đó, trẻ xếp hàng lên ô tô và đi về. Trong quá trình này, GV cần giám sát chặt chẽ HĐ của trẻ, sẵn sàng hỗ trợ khi trẻ cần, khuyến khích trẻ thể hiện sự quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ, bảo vệ bạn, phát hiện khi vắng bạn trong lớp lúc lên xe về.

Có thể nói, giai đoạn trải nghiệm cụ thể là giai đoạn quyết định hiệu quả của mô hình GDLNA dựa vào trải nghiệm. Nếu việc lựa chọn và tổ chức các HĐ cho trẻ trải

nhệm ở giai đoạn này không có hiệu quả sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến giai đoạn sau: Trẻ không hứng thú, tích cực lĩnh hội thông tin cần thiết để có thể chủ động tham gia vào quá trình chia sẻ cảm xúc, suy nghĩ (giai đoạn 2); GV không thể hệ thống hóa, khái quát hóa kiến thức về LNA để hình thành khái niệm đúng cho trẻ dựa trên hiểu biết thực tế của trẻ (giai đoạn 3); Việc thử nghiệm không còn mang tích cực, nghĩa là không xuất phát từ nhận thức thực tế về LNA của trẻ (giai đoạn 4) mà chỉ thực hiện các hành vi nhân ái theo yêu cầu của GV.

b) Giai đoạn 2: Tạo cơ hội (diễn đàn) cho trẻ chia sẻ, phản hồi kinh nghiệm về LNA

Đây là giai đoạn tạo diễn đàn để trẻ chia sẻ cảm xúc, suy nghĩ về hành vi nhân ái. Từ đó, trẻ có nhận thức đúng về các hành vi đúng, sai, tốt, xấu phù hợp với khả năng của mình. Ở giai đoạn này, GV và trẻ cùng tích cực trao đổi, chia sẻ những cảm xúc, suy nghĩ về những trải nghiệm trẻ vừa trải qua. GV cần tiến hành các HĐ sau:

Hình 2: Tạo cơ hội cho trẻ chia sẻ, phản hồi kinh nghiệm về LNA

- Cho trẻ xem lại hoặc gợi lại tình huống có vấn đề trẻ vừa trải qua ở giai đoạn trước giúp trẻ nhớ lại hành vi, cảm xúc của trẻ.

- Để giúp trẻ xác định và làm sáng tỏ các biểu hiện về LNA, GV cần tổ chức đàm thoại với hệ thống câu hỏi nhằm khơi gợi cảm xúc, suy nghĩ của trẻ về sự quan tâm, giúp đỡ, chia sẻ... mà trẻ đã quan sát, đã trải qua hay được các bạn, người khác chia sẻ với mình. Trong quá trình đàm thoại, GV cần để trẻ được nói lên cảm xúc của mình. GV cần đặt ra hệ thống câu hỏi hướng đến việc trẻ trao đổi về những trải nghiệm đã qua. Đặc biệt, GV cần chú ý sử dụng nhiều loại câu hỏi để khai thác cảm xúc, suy nghĩ và định hướng hành vi chung.

- GV cần khuyến khích nhiều trẻ đưa ra ý kiến và những cảm xúc, suy nghĩ của mình. Trẻ cũng được khuyến khích để tập phân tích các tình huống cụ thể, thử xác định nguyên nhân dẫn đến hành động, cách ứng xử mà trẻ cho là tốt-xấu, đúng-sai. GV cần tạo điều kiện để tất cả các trẻ đều được chia sẻ đều được nói lên suy nghĩ của bản thân mình.

- Để kích thích hứng thú tham gia đàm thoại của trẻ, GV cần tăng cường kết hợp sử dụng các tài liệu trực quan như tranh ảnh, phim ảnh, đồ vật thật liên quan đến những trải nghiệm của trẻ... hoặc sử dụng các dụng

cụ, tài liệu có liên quan đến các tình huống mà trẻ đã sử dụng để thể hiện sự quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ lẫn nhau.

- GV cũng chia sẻ cảm xúc, suy nghĩ của mình để tạo ra sự lan truyền xúc cảm.

Như vậy, trẻ càng tham gia tích cực vào quá trình chia sẻ cảm xúc, suy nghĩ thì nhận thức của trẻ về LNA càng trở nên rõ ràng hơn, tình cảm của trẻ sâu sắc hơn. Đây là cơ sở để thực hiện các HĐ giúp trẻ lĩnh hội các quy tắc, chuẩn mực hành vi đúng về LNA cho trẻ.

c) Giai đoạn 3: Hướng dẫn trẻ đúc kết kinh nghiệm để hình thành khái niệm/rút ra bài học về LNA

Giai đoạn này giúp trẻ rút ra được những nguyên tắc, hiểu biết đúng về những việc cần làm và không nên làm, khi gặp những việc tương tự thì cần phải làm thế nào cho đúng, cho đẹp để bản thân và mọi người đều vui, hạnh phúc.

- Tổ chức cho trẻ thảo luận, phân tích, phản ánh, xem xét các kinh nghiệm, thảo luận về cách đã thực hiện, về các chủ đề, các vấn đề trải nghiệm, cách giải quyết vấn đề, kinh nghiệm của cá nhân, của các thành viên hoặc của các nhóm. GV sử dụng những câu hỏi hệ thống hóa, khái quát hóa giúp trẻ phân tích, xử lý các kinh nghiệm thu được.

- GV sử dụng các cách thể hiện bằng trực quan với các tình huống, hành vi phong phú giúp trẻ lựa chọn và phân loại những cách ứng xử đúng và không đúng.

- GV có thể sử dụng trò chơi để củng cố kinh nghiệm về LNA như trò chơi đóng vai; trò chơi đóng kịch theo cốt truyện... giúp trẻ thể hiện lại các cảm xúc đã trải nghiệm để củng cố tình cảm đã được tích lũy.

- Để giúp trẻ kết nối kinh nghiệm cá nhân với những điều xảy ra trong thực tiễn, GV cần sử dụng câu hỏi định hướng để trẻ xác định đúng quy tắc ứng xử. Nếu trẻ chưa xác định được thì GV phải là người gợi ý, dẫn dắt. GV cần kết nối những điều trẻ đã học được với thực tiễn cuộc sống để chuyển sang giai đoạn học tập tiếp theo thông qua các câu hỏi.

Đây là giai đoạn trẻ đúc kết rút ra bài học mới để tạo ra những hiểu biết mới về cách giải quyết và xử lý các mối quan hệ trong cuộc sống dựa trên những điều trẻ trải qua, tự rút ra bài học, quy tắc ứng xử. Đây là giai đoạn rất quan trọng để trẻ khắc sâu và có những hành động tích cực ở giai đoạn sau.

Hình 3: Hướng dẫn trẻ đúc kết kinh nghiệm để hình thành khái niệm

d) Giai đoạn 4: Khuyến khích trẻ tích cực thể hiện hành vi nhân ái trong HĐ và sinh hoạt hàng ngày

Giai đoạn này nhằm mục đích khuyến khích trẻ tích cực thể hiện hành vi nhân ái trong cuộc sống với nhiều đối tượng, trong nhiều tình huống phù hợp với nhu cầu, mong muốn và khả năng của trẻ.

Ở giai đoạn này, GV bắt đầu cho trẻ trải nghiệm và vận dụng kinh nghiệm đã có vào trong các tình huống và hoàn cảnh khác nhau trong cuộc sống.

- Để giúp trẻ tích cực sử dụng kiến thức, kinh nghiệm vào các tình huống thực tiễn, GV cần sử dụng các cách thức khác nhau nhằm kích lệ, động viên hành động tốt của trẻ, đồng thời giúp trẻ tự ghi nhận lại những việc làm của mình để tự đánh giá và tích cực tham gia đánh giá hành vi của bạn.

- Việc định hướng hành động thể hiện LNA với bạn, mọi người, sự vật xung quanh có thể tiến hành vào đầu tuần, đầu buổi sáng hoặc trước khi tổ chức HĐ. Việc làm này nhắc nhở trẻ nhớ đến các yêu cầu về chuẩn mực hành vi cần thực hiện trong quá trình HĐ và giúp trẻ tích cực thực hiện khi HĐ cũng như đánh giá hành vi của bản thân và bạn sau khi kết thúc HĐ.

Tóm lại, việc tổ chức HĐ GDLNA cho trẻ qua trải nghiệm cần được tiến hành theo quy trình chặt chẽ gồm 4 giai đoạn có liên quan mật thiết với nhau, tác động qua lại, hỗ trợ lẫn nhau. GV cần lựa chọn các HĐ phù hợp với các mục đích, nội dung GDLNA để có các định hướng GD cụ thể và tận dụng ưu thế của các HĐ trong quá trình GDLNA cho trẻ.

3.2.3. Các điều kiện đảm bảo hiệu quả hoạt động giáo dục lòng nhân ái cho trẻ ở trường mầm non

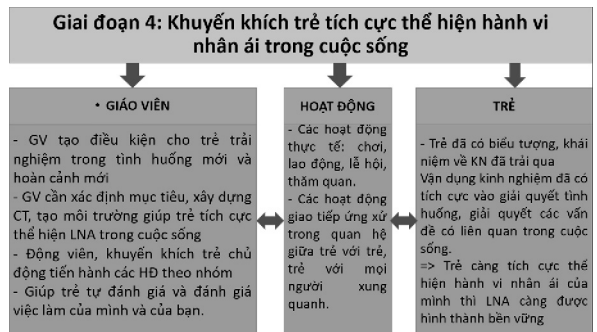
HĐ GDLNA cho trẻ qua trải nghiệm ở trường MN chỉ có hiệu quả nếu đảm bảo các điều kiện sau đây:

a) Về xây dựng môi trường vật chất

Môi trường vật chất bao gồm địa điểm, không gian cho trẻ HĐ, lựa chọn các phương tiện HĐ như đồ dùng, đồ chơi, các vật liệu phù hợp với nội dung HĐ cũng như việc bố trí thuận lợi cho trẻ HĐ, tích cực tương tác với đối tượng HĐ như bạn và mọi người xung quanh để tạo cơ hội cho trẻ thể hiện LNA với nhau.

b) Xây dựng môi trường tâm lý xã hội

Môi trường tâm lý xã hội (môi trường tinh thần) có

Hình 4: Khuyến khích trẻ tích cực thể hiện hành vi nhân ái trong cuộc sống

liên quan đến việc phát triển nhận thức, tình cảm và hành vi nhân ái của trẻ. Để xây dựng môi trường tâm lý xã hội tốt, GV cần có quan niệm đúng về trẻ và sử dụng phương pháp hợp lý. GV cần coi trẻ là chủ thể HĐ để tạo mọi cơ hội cho trẻ chủ động, độc lập, sáng tạo trong HĐ. Đồng thời, GV phải quan tâm, yêu thương, tôn trọng luôn quan sát chia sẻ với trẻ, tìm hiểu thế giới nội tâm, nhu cầu, mong muốn, hứng thú, sự say mê của trẻ.

c) Về phối hợp, thống nhất HĐ GDLNA với gia đình cho trẻ giữa nhà trường và gia đình

Việc GDLNA cho trẻ ở trường MN muốn đạt hiệu quả mong muốn, đòi hỏi phải có sự thống nhất giữa gia đình và nhà trường. Trong đó, nhà trường giữ vai trò định hướng GD cho trẻ cung cấp tài liệu về mục đích, nội dung, phương pháp GDLNA. Gia đình hỗ trợ nhà trường tham gia trực tiếp vào quá trình GD trẻ và hỗ trợ về việc chuẩn bị phương tiện GD trẻ. Trước tiên, GV cần lập kế hoạch để xác định những nội dung, HĐ và các hình thức sẽ phối hợp với phụ huynh, cộng đồng. GV cần linh hoạt sử dụng các hình thức phù hợp và cũng có thể kết hợp các hình thức trong suốt quá trình GDLNA cho trẻ đạt hiệu quả.

4. Kết luận

Các HĐ GDLNA cho trẻ 5-6 tuổi nếu được tác động sẽ giúp việc GDLNA đạt hiệu quả cao hơn, trẻ có nhiều cơ hội để thực hành, trải nghiệm, được chia sẻ, phản hồi kinh nghiệm và cùng GV rút ra những bài học về những việc nên làm và những việc không nên làm. Để GDLNA

cho trẻ 5-6 tuổi qua trải nghiệm có hiệu quả cần có thêm các điều kiện về phía GV, trẻ, điều kiện cơ sở vật chất và sự phối kết hợp với phụ huynh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Kolb, D.A, (1984), *Experiential learning*, San Francisco Jossey - Bass.
- [2]. Đặng Thành Hưng - Trần Thị Tố Oanh, (2016), *Bản chất lòng nhân ái và giáo dục lòng nhân ái*, Tạp chí Khoa học, Đại học Sư phạm Hà Nội 2.
- [3]. Ngô Công Hoàn, (2006), *Giá trị đạo đức và giáo dục giá trị đạo đức cho trẻ em lứa tuổi mầm non*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [4]. Nguyễn Công Khanh, (2012), *Xây dựng mô hình câu lạc bộ giáo dục giá trị sống và phát triển kỹ năng sống*, NXB Hà Nội.
- [5]. Daniel Goleman, (2008), *Trí tuệ xúc cảm*, NXB Lao động Xã hội.
- [6]. Diane Tillman, (2010), *Những giá trị sống dành trẻ từ 3 đến 7 tuổi*, NXB Trẻ, TP.HCM.
- [7]. Kolb, D. A - Boyatzis, R. E. - Mainemelis, C., (2002), *Experiential learning theory: Previous research and new directions*, In Sternberg R. J., and Zhang L. F., (Eds.), *Perspectives on cognitive, learning, and thinking styles*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- [8]. Nguyễn Quang Uẩn, (1995), *Giá trị, định hướng giá trị nhân cách và giáo dục giá trị*, NXB Giáo dục.

ACTIVITIES OF KINDNESS EDUCATION FOR CHILDREN AGED 5 - 6 THROUGH EXPERIENCE AT PRESCHOOL

Chu Thi Hong Nhung
The Vietnam Institute of Educational Sciences
Email: chuthihongnung1982@yahoo.com.vn

Abstract: *Educating kindness is an impact process with educators' purpose, system to the children's awareness, attitudes and behavior through activities at preschools with the aim to form children's love, empathy, caring, sharing, help, and protection, tolerance for themselves, other people and things. This process for children aged 5-6 consists of 4 stages: specific experience; Observation and analysis, Form concepts /draw lessons; Positive test. The kindness education should be more focused on the selection and organization of various activities at preschools to create more opportunities for children to experience. To educate children's kindness, teachers need to take advantage of activities to help them have more opportunities to experience, practise behaviors such as playing; festival activities; labor activities; activities of daily life; sightseeing and picnic.*

Keywords: *Education; kindness; experience; activity; small children.*